

Sydänsuru

III.

Oli taaskin ilta ja auringon lasku, ja taasen istui vanha Väinö turvepenkillä majansa edustalla. Mutta kesä lämpimine syleilyksineen oli kadonnut, ja koivu oli ikävässä yksinäisyydessä lakastunut.

Väsyneesti lepäsi vanhuksen pää olalla. Silmät olivat suljetut ja henki liikkui toisissa maailmoissa.

Kuului hiljainen risahdus. Vanhus säpsähti ja tähysteli urkkivasti ympärilleen. Mutta se olikin vaan pieni sisilisko, joka jalotteli viimeistä kertaa, ennenkuin vaipui talviuneensa.

Vanha Väinö huokasi ja mumisi itseksensä:

»Hupsu, joka vielä yhä toivot . . . Seitsemän kertaa neljätoista kertaa on aurinko noussut ja laskenut, eikä *häntä* vieläkään ole näkynyt. Ja sinä ajattelit Liisasta niin suurta, sinä odotit hänestä niin paljon . . . Vanhus, voimasi lamaautuvat – täytyykö viisautesi vaipua kanssasi hautaan? . . . Lännessä tuikkaa iltatähti; yö, peitätkö pimeyteesi maan, ennenkuin aamutähti syttyy idässä?»

Taaskin ojentausi vanhus ja kohdisti vakoilevan silmäyksensä metsänlaitaan, josta polku kulki kylään. Silloin – oliko se näköhäiriö? Kiireellisin askelin, melkein juosten kulki ihmisolento kohti sitä paikkaa, missä vanhus istui.

Väinö nousi ylös vavisten mielenliikutuksesta. Niin, se oli Liisa, kaivattu; hän tunsi tytön; pitkät hiuskiehkurat hulmuilivat tulessa. Liisa, Liisa – hänen toivonsa ei ollut turha ollut!

Ja nyt, tytön lähestyessä, kun hän oli ainoastaan muutaman askeleen päässä vanhuksesta ja huusi »isoisä, isoisä!», nyt levitti Väinö kätensä ja hymyili anteeksiantavasti, valmiina sulkemaan Liisan syliinsä ja vuodattamaan häneen henkensä ja rakkautensa voiman ja antamaan hänelle viisautensa.

Mutta Liisa heittäytyi hänen jalkoihinsa, syleili hänen polviaan ja käänsi kalpeat, itkusta kuihtuneet kasvonsa häneen. Mutta silmissä oli päättäväisyyttä ja sanat tulvivat hänen huuliltaan:

Oi, isoisä, en jaksanut! . . . Kuinka olen kärsinyt, kamppailut ja kolkuttanut. Opetuksesi ovat järkyttäneet sieluni ja sanasi ovat tunkeutuneet sydämeni sisimpään. Ne ovat rikkirepineet rintani ja minun on täytynyt polkea itsekkyyteni jalkoihini, mutta se huutaa ja itkee, eikä hengelläni ole voimaa minua rauhoittaa. Mutta nyt kehotti minua henki sinua etsimään. Nyt tiedän, että sinulla, ainoastaan sinulla on viisaus, pelastus ja rauha. Ja nyt tulen ottamaan, tulen vaatimaan sinulta tiedon syntysanat, taikka menehtymään epätoivon mustaan yöhön.

»Isä, sinä osotit, mikä oli petollista rakkaudessani Aarnoon, ja kun sen kerran *näin*, kuinka olisin voinut kauemmin olla sokeana? Kaikki oli vain virvaa, petosta ja valhetta. Ja vaikka Aarno olisi palannutkin ja tarjonnut uudelleen rakkautensa minulle, ei se olisi minua vähääkään lohduttanut. Minä tiesin, että hänen tunteensa olivat kerrassaan itsekkyyttä, ja myöskin, että oma kohtaloni oli sama – ja selvästi näin, että itsekkyyks oli kärsimystä ja valhetta. Mutta toinen elämä – sekin oli minulle vierasta. Elämä hengessä, elämä armeliaassa rakkaudessa, jonka avasit silmiäni katseltavaksi ja jossa elin tietämättömänä lapsena – sekin oli kadottanut viehätöksensä. En sitä kaivannut, eikä se minusta tuntunut onnelta, *miksi* sitä sitten eläisin? Olin itsekäs, itsekkäämpi kuin koskaan ennen, ja kuitenkin saatoin asettua ulkopuolelle ja tutkia itsekkyyttäni. Ja minä tuomitsin itseäni ja päätin viettää lapsen elämää rakkaudessa. Mutta, isä, en sitä voinut, sillä lanka oli katkennut enkä enää löytänyt oikeata päätä, sieluni oli täynnä epäilyksiä ja lakkaamatta se kysyi: miksikä yhtä, miksikä toista?

»Tuli sitte hetkiä, jolloin kadehdin ihmisiä, jotka sokeudessaan vaeltaen etsivät tietämättömydessänsä onnea, itsekästä onnea – mutta he löysivät sen, isä, he sen löysivät ja olivat tyytyväisiä. Ah, jos olisin minäkin saanut rakastaa ja olla rakastettu – mitä sitte, jos rakkaus olikin sokea ja itsekäs? Olisinhan saanut nauttia hetken unhosta ja saanut haaveilla itseäni vapaaksi suruista ja tuskista . . . ja silloin väentelin tuskissani Aarnoa kaihoten . . .

Mutta ei, ne olivat heikkouden hetkiä. Sillä sitten tuli kauhein.»

»Äiti – äiti kuoli! Hän kuoli surusta. Ja minä – minä tapoin hänet.»

»Hänellä ei enää ollut mitään iloa elämästä. Usein olin katkera, ynseä ja kärsimätön. Hän ei nähnyt, mitenkä sisässäni kärsin, hän ei enää tuntenut minua – eikä hän jaksanut kauempaa elää.»

»Oi, mitenkä voin tämän sovittaa, kuinka voin hyvittää rikokseni, joita olen tehnyt häntä, sinua ja kaikkia ihmisiä vastaan?»

»Isoisä, sinä sen tiedät, sinä voit neuvoa minua! Olen yksin, aivan yksin, ainoastaan sinä olet jälellä, ja sinä olet ainoa, joka omistat viisautta. Mitä ikinä se minulle maksaisikaan, tulkoot osakseni mitkä kärsimykset tahansa – nyt minun täytyy tulla tietämään, miksi kaikki on niinkuin on, nyt vaadin sinulta viisauden syntysanoja. Ne minulle annettuasi, ja saatuani rauhaa sielulleni, menen ihmisten asumuksille ja julistan heille, että heidän ei tule elää niinkuin he nyt elävät, ja niinkuin minä olen elänyt, vaan heidän täytyy nähdä totuus ja elää rakkaudessa. Minä tulen vaeltamaan kylästä kylään, kunnes ruumiini herpaantuu, ja minä olen julistava pelastusta, kunnes kieleni ei enää taivu puhumaan.»

Tyttö vaikenä. Hänen puheensa oli kumpuillut intohimoisesti, ja sanomattoman tuskaisesti hän katsahti ylös vanhukseen, jonka jalkojen juuressa hän yhä oli polvillaan.

Kuinka suurta osanottoa ja rakkautta osottikaan katse, joka häntä kohtasi ukon säteilevistä silmistä! Ja ukon ääni vapisi myötätunnosta ja aavistavasta luottamuksesta, kun hän hiljaa lausui:

»Autuas olet sinä, joka olet puhdistunut sieluntuskan tulella, sillä sinulle on tapahtuva suuri ilo.»

Ja hän laski kätensä tytön otsalle hiljaa rukoillen.

Silloin näytti tytön katseesta kovuus sulavan ja katkeruus hipuvan pois hänen sydämestänsä. Ja rauha – virkistävä rauha laskeusi hänen sieluunsa, tunkeutui hänen jäseniinsä, valaen mettä haavoille, ja tuuditti surun nukkumaan.

Huoahhtaen vaipui hän hiljaa maahan, silmät ummistuivat, ja huulilla väreili vieno hymy. Mutta ukko kumartui ja nosti hennon olennon käsivarsilleen. Oli niinkuin hänen jäsenensä olisivat saaneet takaisin nuoruutensa joustavuuden, ja hän kantoi, kasvot voittoja säteillen, uinailijan majaan.

Mutta aurinko oli jo laskenut, ja syksy-yö peitti seudun tiheään harsoonsa.

(Jatk.)

Elia Vera.